surinkta XIX a. pab. – XX a. pr. radinių: buitinės keramikos, geležinės žirklės, vaistinių buteliukų, vitražinio stiklo šukių. Permaišytų žemių su statybinėmis nuolaužomis sluoksnis šiame plote įvairiose vietose siekė 0,6–1,1 m.

Iš atsitiktinių radinių pažymėtinas žalvarinis ovalo formos ženklas, skirtas Klaipėdos miesto magistrato žemesniojo rango tarnautojui. Jame iškalti įrašai: „DES MAGISTRATS zu MEMEL. UNTERBEAMTE“. Ženklo centre – pritvirtintas varžteliais Klaipėdos herbas bei ant jo tupintis karūnuotas erelis, išskleidęs sparnus, naguose laikantis kalaviją ir skeptrą. Ženklo dydis – 82×72 mm. Rastas buvusiame darželio pastate, valant rūsius, 0,3 m gylyje, smėlyje.

Susumuojant turimus žvalgomųjų archeologinių tyrinėjimų rezultatus, galima teigti, kad šioje teritorijoje 0,8–1,5 m storio kultūrinis sluoksnis apima XVIII a. pab. – XIX a. Archeologiniu požiūriu vertingesnė yra sklypo Š dalis su ten buvusiais užstatymais. P dalyje vykdyti (XX a. vid. – pab.) svarbūs žemės paviršiaus formavimo darbai, statant čia vaikų darželio pastatą, tiesiant šilumines trasas bei komunikacijas, įrengiant dirbtinį žemės sampilą – daržovių saugyklą.

Ramunė BRAČIULIENĖ

Investigations in Klaipėda, in the former Vitė suburb, Naujoji Uosto Street, House No 16, in 1998

In 1998, the territory of House No 16 in Naujoji Uosto street, the area of 1203 m^2 was explored. The fragments of the buildings characteristic to the late 18th century – 19th century were found. The finds such as glazed potsherds, fragments of stone vessels, glass bottles, etc. were found.

Eugenijus BUTĖNAS, Gintautas ZABIELA

ANYKŠČIŲ SENAMIESČIO TYRINĖJIMAI

1998–1999 m. LII tęsė Anykščių senamiesčio žvalgomuosius archeologinius tyrinėjimus, pradėtus 1990 m. Kaip ir ankstesniais metais, buvo kasinėta statybų arba klojamų požeminių komunikacijų trasų vietose.

1998 m. tyrinėta 8 vietose. 3-jose jų aptikti viduramžių – naujųjų laikų senamiesčio kultūriniai sluoksniai.

Vertingiausi kultūriniai sluoksniai rasti A. Baranausko aikštės 11 sklype. Čia buvo ištirtas bendras 21,6 m² plotas. S. Daukanto g. pradžioje aptiktas iki 1,8 m storio kultūrinis sluoksnis, kurio iki 1,5 m storio apatinę dalį sudarė XVI–XVIII a. kultūrinis sluoksnis. 50 cm gylyje, po vėlyvos gatvės sluoksniu, prasideda pilkas, kiek smėlingas, iki 45 cm storio kultūrinis sluoksnis su XVII–XVIII a. keramikos šukėmis, kūgio formos žalvariniu dirbiniu. Po juo, 90–95 cm gylyje, yra 10 cm storio suplūkto raudono molio sluoksnis – greičiausiai pastato asla. Aslos ilgis 9,7 m. Tai XVII a. pastato vieta. Po asla atsidengė pilkai rusvas riebus čia buvusios šiukšlių duobės sluoksnis, kuriame labai gausu keramikos, gyvulių kaulų, stiklinių indų bei *koklių fragmentų. Aptiktas 41 koklio fragmentas, 12 stiklinių indų, butelių* bei lango stiklo gabalų, geležinis L formos apkalas, varinis Kristinos Rygos 164? m. sunykęs šilingas. Kokliai neglazūruoti arba tamsiai žaliai glazūruoti su augaliniu ornamentu ar be jo. Rasta ir vazoninių koklių fragmentų. Šiukšlyno sluoksnio storis 4,2 m ilgyje siekia 50 cm. Šiukšlynas datuojamas XVI a. pab.–XVII a. pr. Greta šiukšlyno yra 20 cm storio daržų sluoksnis be radinių. Įžemis – geltonas smėlis pasiektas 1,2 m gylyje.

Kito XVII a. pastato vieta užčiuopta sklype Vilniaus g. Nr. 3 iškastuose šurfuose Nr. 4 ir 5 (čia iš viso iškasti 9 šurfai – 9 m² bendras plotas). Šurfe Nr. 4, 50 cm gylyje po pilka žeme, aptiktas gelsvai rausvas perdegęs smėlis bei po juo esantis pilkas kalkingas skiedinio sluoksnelis su akmenimis ir raudonų plytų su braukomis duženomis. 30×28×21, 25×18×12, 22×14×13, 33×20×18 cm dydžio akmenys iki 1,1 m gylio įleisti į pilką žemę. 1,3 m gylyje pasiektas įžemis – geltonas smėlis. Sluoksnyje rastos 2 monetos (sidabrinio Stepono Batoro 158? m. Rygos grašio pusė ir Jono Kazimiero 1664 m. Lenkijos sudilęs šilingas), smulkios keramikos. Viršutiniame šurfo sluoksnyje pirmą kartą Anykščiuose aptikta švininė Rusijos plomba su sunkiai išskaitomu įrašu. Jos skersmuo 20 mm, storis 3–4 mm, svoris 11 g. Plomba datuojama XIX a. Ten pat rastas plokščias neglazūruotas koklis su augaliniu ornamentu, sulūžusi puodo ąsa, 2 priedugniai, glazūruota baltos masės šukė, 3 šoninės neglazūruotos šukės. Šurfe Nr. 5, 40 cm gylyje, pasiektas 15 cm storio rausvo molio sluoksnelis – greičiausiai buvusio pastato aslos vieta. Po molio sluoksneliu yra 15 cm

storio pilkai gelsvas priesmėlis. 70 cm gylyje pasiektas įžemis – geltonas smėlis. Daugiausia sluoksnyje rasta žiestos keramikos (viena šukė ornamentuota bangele), stiklinės taurelės dugnas, koklio briaunelės ir baltos masės lėkštės fragmentai. Pastatas gali būti datuojamas XVII a. Jis šliejosi prie dabartinės Taikos g., kur bus išlikęs storiausias senamiesčio kultūrinis sluoksnis.

Sklype Vilniaus g. Nr. 3 atsitiktinai rastas sukamųjų girnų, padarytų iš rausvo stambiagrūdžio granito su žėručio intarpais, ketvirtis. Jo dydis 26×19×14,5 cm, skylės aukštis 14,5 cm, skersmuo 2,5–7 cm. Tai retas radinys Lietuvos senamiesčiuose.

Nesuardyto iki 1 m storio XVII–XX a. kultūrinio sluoksnio lopinėlių aptikta ir sklype Vilniaus g. Nr. 9. Čia, ištyrus 4,5 m² plotą, 60 cm gylyje išryškėjo 30 cm storio pilkas kultūrinis sluoksnis su žiesta XVI–XVIII a. keramika.

1999 m. Anykščių senamiestyje tyrinėtos 9 vietos. 3-jose iš jų rastas geriau išlikęs kultūrinis sluoksnis.

A. Baranausko g. namo Nr. 9 P dalyje, pamatų tvirtinimo vietose, ištirti 6 šurfai, bendras 6 m² plotas. Iki 80 cm gylio visuose buvo XX a. supiltiniai griuvenų ir pilkų žemių sluoksniai. Po jais buvo ankstesnis pilkų žemių sluoksnis. Jame šurfuose Nr. 1–2 aptikta smulkių pilkos–juodos ir rudos molio masės buitinės keramikos (puodynių) fragmentų, datuojamų XVI–XVII a. Šurfo Nr. 2 tame pat sluoksnyje, 140 cm gylyje nuo žemės paviršiaus, rastas Niurnbergo mieste (Vokietija), Kilijano Kocho dirbtuvėse 1587 m. pagamintas skaičiavimo žetonas (41 pav.). Šurfų Nr. 3–6 apatiniuose sluoksniuose buvo smulkių keramikos fragmentų. Sprendžiant iš šių

Pav. 41. 1587 m. Niurnberge Kilijano Kocho dirbtuvėse kaldintas skaičiavimo žetonas, rastas Anykščiuose.
Fig. 41. Counting badge made in Kilian Klein's workshops in Nurnberg in 1587 found in Anykščiai.

kastuose šurfuose pasiektas 140–160 cm gylyje.

A. Baranausko aikštėje Nr. 13 žvalgomieji tyrinėjimai vykdyti vandentiekio ir kanalizacijos tranšėjų vietose. Nuo žemės paviršiaus iki 52–60 cm gylio viršutinį horizontą sudarė molio, smėlio, akmenų ir griuvenų XX a. permaišyti sluoksniai. Po jais tranšėjų atkarpose išsiskyrė pilkų žemių su akmenimis ir gausiomis griuvenomis sluoksnis. Jame aptikta stiklo, organikos, plytgalių ir smulkių buitinės keramikos fragmentų. Tranšėjose buvo tiriama iki projektinio 135 cm gylio. Įžemis – smėlis Š kanalizacijos tranšėjos dalyje pasiektas 150 cm gylyje.

A. Baranausko aikštėje sklype Nr. 14 ištirtas vienas 1 m^2 dydžio šurfas. Jo viršutinėje dalyje, iki 40 cm gylio, fiksuoti XX a. supiltiniai pilkų žemių ir smulkaus žvyro sluoksniai, po kuriais aptiktas pilkos žemės su griuvenomis ir akmenimis sluoksnis. Jame rasta XVII–XVIII a. buitinės keramikos.

Žvalgomieji tyrinėjimai Anykščių senamiestyje papildė žinias apie XVI–XVIII a. miestelio gyventojų buitį ir senamiesčio kultūrinių sluoksnių topografiją.

Pagal bendrą 1995 m. sudarytą ir toliau tęsiamą Anykščių senamiesčio archeologinių tyrinėjimų numeraciją, nuo archeologinių tyrinėjimų pradžios 1990 m. iki 1999 m. rudens senamiestyje buvo tyrinėti 3 plotai, 211 šurfų, fiksuotos 47 atkarpos. 1998 m. sukaupta duomenų XVII a. anykštėnų buičiai bei miesto užstatymui pažinti, nustatyta, kad šalia istorinių gatvių galima tikėtis archeologiškai neblogai išlikusių pastatų liekanų.

Eugenijus BUTĖNAS, Gintautas ZABIELA

Investigations of Anykščiai Old Town

In 1998-1999, LIH did archaeological surveys in 17 sites in Anykščiai Old Town. 6 cultural layers dating back to the 14-18th centuries with remains of wooden buildings, pottery and tiles were found. The rarest finds were a rotary quern stone and a counting badge made in Kilijan Klein's workshop, Germany, in 1587. (Picture 40).

Eugenijus BUTĖNAS

TYRINĖJIMAI VILNIUJE, L. STUOKOS-GUCEVIČIAUS G. NR. 1-1[1]

1997 m. vėlyvą rudenį – 1999 m. Vilniuje, L. Stuokos-Gucevičiaus g. Nr. 1-1[1], vyko archeologiniai tyrinėjimai, kurių metu ištirtas 790 m^2 plotas. 1997 m. vasarą čia atlikti žvalgomieji archeologiniai tyrinėjimai, ištirtas 27,8 m^2 plotas (žr. *ATL 1996 ir 1997 metais*, V., 1998, p. 371–372).

Didžiąją radinių dalį sudarė įvairios paskirties buitinė keramika bei įvairių koklių fragmentai. Dauguma minėtųjų radinių skirtina XVII–XVIII a., tik pavienių koklių fragmentus galima datuoti XVI a. II puse. Nemažai surinkta odinės avalynės likučių, odos atraižų bei naminių gyvulių (galvijų, ožkų, kiaulių) kaulų ir ragų (osteologinę medžiagą tyrė L. Daugnora). Dalis kaulų turi apdirbimo žymių – yra pjauti. Rasta ir dirbinių iš geležies: 2 pentiniai kirviai, 2 pasagos, vinių, o dalyje avalynės liekanų – kulnų pasagėlės arba „varlytės" vaikščioti ledu. Įžemis tirtame plote pasiektas 1,3–3,5 m gylyje (H_{abs} 92,8–90,5 m).

Apatiniame kultūrinio sluoksnio horizonte, vietomis įsigilinant į įžemį arba ant jo, aptikta įvairios paskirties (geriamam vandeniui, odos išdirbimui ir kovai su gruntinio vandens pertekliumi) šulinių medinių rentinių, jų dalių bei 2 mediniai latakai. Šulinių rentiniams naudoti šiek tiek aptašyti rąsteliai arba lentos. Tiek lentos, tiek rąsteliai kampuose sujungti vadinamąja „kregždės uodega" arba paprasta keturkampe išpjova. Rentiniai nėra dideli: 1,65×1,67, 1,22×1,48 m ir pan. Panašių medinių konstrukcijų Vilniuje rasta ir kitose senamiesčio vietose (žr. Stankevičius G. *ATL 1990 ir 1991 metais*, V., 1992, t. 2, p. 54–56; Vainilaitis V.: *LA*, V., 1999, t. 18, p. 263–270). Šie šuliniai buvo užpilti tamsiai rudos-juodos spalvos 0,7–1,4 m storio žemės sluoksniu, susimaišiusiu su skiedromis bei minėtomis keramikos ir koklių šukėmis, kaulais, avalynės likučiais. Viršutinį kultūrinio sluoksnio horizontą sudarė tamsiai pilka-juoda žemė, sumišusi su griuvenomis (plytų gabalais, kalkių skiedinio trupiniais, čerpių dalimis) bei pavienėmis buitinės keramikos ir koklių šukėmis. Šio kultūrinio sluoksnio horizontas buvo 0,6–1,1 m storio.